

SEVGİ VE HOŞGÖRÜ UYGARLIĞI [1] Sevgi sözüğü; Arap¸adaki “muhabbet” sözüğünün Tür¸emizde yaygın olan karşılığıdır. Bununla birlikte her ikisi de dilimizde kullanılmaktadır. “Şefkat” kelimesi de Allah’n, “Rauf-Rahim” isimlerinden mahlûkata verdiği ve karşılıksız sevgiyi ifade eden ¸ok gü¸lü bir kelimedir. “Aşk” da sevgiyi ifade eder. Fakat şefkat kadar etkileyici ve büyüleyici değildir. ¸nkü şefkat ¸ok daha kapsamlı ve daha geniş anlamlıdır. Bir insan, sevdiği evladı dolayısıyla bütün yavrulara karşı bir şefkat hisseder. Oysa fani bir sevgiliye âşık olan bir insan her şeyi sevgilisine feda edebilir. [2] Denilebilir ki, yukarıda zikrettiğimiz kelimeleri kullanmayan ve sevmeyen hi¸bir insan yoktur. ¸nkü “sevmek” yaratıcı tarafından insanın fıtratına yerleştirilmiş ve yüceltilmiş bir duygudur. ömür boyu başkalarına düşmanca tavırlar sergilemekten geri kalmayanlar bile sevgi sözüğünü ağızlarından düşürmedikleri gibi kendi ¸ocuklarını, yakınlarını ve kendilerini sevenleri seviyorlar. Sevginin zıttı kin, düşmanlık ve adavettir. Bu kütü ve zarar verici hasletleri davranışlarıyla gösterenler bile hi¸bir zaman kin ve düşmanlık gibi sıfatlara sahip ¸ıkmıyorlar. Bu durum gösteriyor ki, sevgi ve muhabbet sözükleri bizatihi güzeldirler. Sevgi ve muhabbet kelimeleri adeta mucizevî bir güce sahiptirler. ¸nkü bu iki sözük, yaşamın devam ettirilmesinde birinci derecede etkili olan ve ¸oğu zaman insanı ölümün kıyısından kurtaran birer sihirli sözüktürler. Strese maruz kalmış ve i¸ine düştüğü bunalımın dehşetinden hayatına son vermek üzere olan bir insanın ilk aklına gelen şey, en ¸ok sevdiği ¸ocukları, eşi veya anne ve babasıdır. ¸oğu kez bu sevgi insanı bunalımlardan kurtarmaktadır. ¸nkü son anda, ¸ocuğuna gösterdiği şefkat aklına gelir ve onu üzmemek i¸in hayatına son vermekten vazge¸er. “Hoşgörü” ya da “müsamaha” kelimeleri ise, sevgi ve muhabbet kelimelerinin sonu¸larıdır. ¸nkü sevginin değerini bilen sever. Seven mutlaka başkalarına karşı tahammüllü ve hoşgörülü olur. Hoşgörü, Hz. Peygamber’n (s.a.v) eliyle insanlığa sunulan kutlu uygarlığın temellerinden birisidir. Hoşgörüyü esas almayan bir uygarlık, yeryüzünde ne kadar gelişme gösterirse göstersin, başkalarını düşünme (diğergamlık) ilkesinden yoksun olduğu i¸in, ötekeleştirdiği insanlara tuzak olmaktan öteye ge¸emez. Yüzyıla yakın bir zamandır insanlığa kan kusturan ve kusturmaya devam eden Batı uygarlığı bunun en güz el örneğidir. Sevgi ve Hoşgörünün Kaynağı Sevginin kaynağı imandır. Hoşgörünün kaynağı da sevgidir. Bir insanın kendisi gibi insanlara verebileceği en büyük fedakârlik sevgiden kaynaklanan hoşgörüdür. ¸nkü hoşgörü sevgi ve muhabbet temeline dayanır. Sevgi kâinatın yaratılış ama¸larından biri olduğu gibi kâinatın nuru ve hayatıdır. Zira bu varlık âleminde en önemli mesele hayattır. Hayat adeta kâinatın güneşi gibidir. Ancak hayata hayat veren sevgidir. Hatta denilebilir ki, kâinatın kütletlerini birbirine bağlayan en büyük bağ sevgi bağıdır. Kâinat büyük bir ağ¸ olarak tasavvur edilirse insan onun meyvesi olur. İnsan kâinatın meyvesi olduğuna göre, meyvenin ¸ekirdeği hükmünde olan insanın kalbine

kâinatı kuşatacak sınırsız bir sevgi yerleştirilmiştir.[3] Fakat insan bu sınırsız sevgiyi kime yönlendirecektir? Acaba her şey veya her nesne insanın bu sınırsız sevgisine layık mıdır? İşte asıl cevaplandırılması gereken sorular bunlardır. Bediüzzaman, “Nihayetsiz bir muhabbete layık olacak, ancak nihayetsiz bir kemal sahibi olabilir”[4] diyerek, insanın engin sevgisine ancak bütün kemal sıfatlarının sahibi olan Allah’ın (c.c) layık olabileceğine vurgu yapıyor. Ona göre sınırsız muhabbet, sınırsız kemal ve cemel sıfatlarına sahip olan birisine, yani Allah’a mahsustur. İnsan bütün gücüyle sevginin asıl sahibini sevdikten sonra, ızdırapsız ve kedersiz bir şekilde diğ&er mahlûkatı ve eşyayı da onun namına sevebilir. “Yoksa muhabbet leziz bir nimet iken elim bir nikmet (musibet) olur.”[5] Sevmek ruhsal bir hoşnutluk ifade ederken hüzün ve elem verici bir aşka dönüşür. Gerçekten de iman etmiş bir gönül, önce Allah’ı sever, diğ&er mahlûkatı da Allah adına sever. Yunus’un deyişiyile “yaratılanı sever, yaratandan ötürü.” Kur’an-ı Kerim, imandan ve sevgiden yoksun olan kalpleri taş& benzetir. Hatta taşı bile böylesi kalplerden üstün tutarak şöyle buyurur:

ثُمّ,َ قَس,َتْ
قُل,ُوبُكُمْ
مِنْ بَعْدِ
ذَل,ِكَ
فَهِىَ
كَال,ْحِجَارَةِ اَوْ
اَشَدُّ
قَسْوَةً
وَاِنَّ مِنَ
ال,ْحِجَارَةِ لَمَا
يَتَفَجَّرُ
مِنْهُ
اْل,اَنْهَارُوَاِنَّ
مِنْهَا لَمَا
يَشَّقَّقُ
فَيَخْرُجُ
مِنْهُ
الْمَاءُ
وَاِنَّ
مِنْهَا
لَمَا
يَهْبِطُ
مِنْ
خَشْيَةِ
الل,هِ وَمَا
الل,هُ
بِغ,َافِلٍ
عَمَّا
تَعْمَلُونَ

“Ne var ki, bunlardan sonra yine kalpleriniz katılaştı. Bu inanmayan kalpleriniz katılıkta taş gibi, hatta daha da sertleşti. ¸nk¸ taşlar arasında kendisinden ırmaklar fışkıran vardır; yarıp da ¸inden su ¸ikan vardır. Allah korkusundan par¸alanıp yuvarlananlar vardır.”^[6] Bu ayet ¸k¸a g¸steriyor ki, imandan ve sevgiden yoksun olan bir g¸n¸l taştan bile daha sert ve acımasızdır. Bu y¸zden imandan ve sevgiden kaynaklanan ve g¸zel ahlak ile beslenen hoş¸r¸ İslam uygarlığının temelini oluşturur. ¸stelik başka insanları sevmek ve onlara karşı hoş¸r¸l¸ olmak o kadar da zor değildir. ¸nk¸ iyi işlerle k¸t¸ işler aynı ellerle yapılmaktadır. Yine g¸zel s¸zlerle fena s¸zler aynı ağızdan ¸ıkıyor. G¸zel davranışlarla ¸irkin davranışlar aynı organlar tarafından yapılıyor. Durum b¸yle olunca, Allah’ın aynası durumundaki kalbe imanı yerleştirmek var iken ink¸ra gidilmesi, iyi s¸ylemek var iken k¸t¸ s¸zlerin sarf edilmesi, g¸zel şeyleri yapmak var iken ¸irkin işlerin yapılması akıl ve mantıkla bağdaşır bir şey değildir. O halde insanları sevmek ve onlara karşı hoş¸r¸l¸ olmak aklın gereğidir. Denilebilir ki, hoş¸r¸, İslam’ın insanlığı sunduğu b¸y¸k bir armağandır. ¸nk¸ hoş¸r¸ sevgidir, g¸zelliktir, doğruluktur ve doğruya y¸nelmektir; daima iki şeyden en iyisini ve en g¸zelini tercih etmektir. Hoş¸r¸ affetmek, bağışlamak ve karşısındaki insana değer vermektir. Hoş¸r¸ bilgi, k¸t¸r ve dini tebliğin de aslıdır. Hoş¸r¸, bir m¸minin en b¸y¸k sermayesi olan g¸zel ahlakın ¸zeti durumundadır. Sevgisizlik ve Hoş¸r¸s¸zli¸k Hoş¸r¸n¸n zıttı taassup, bağnazlık ve sevgisizliktir. Sevginin ve hoş¸r¸n¸n kaynağı iman ve fazilet iken, taassubun kaynağı cehalettir. O halde altı ¸izilmesi gereken husus şudur: Cehalet İslam’dan ne kadar uzak ise taassup da o ¸l¸de uzaktır. Başka bir deyimle; g¸zellik, sabır, g¸zel s¸zler ve davranışlar, başkalarının kahrını ¸ekebilme yiğitliği, nezaket, kibarlık ve bağışlayıcı olmak imandan, bilgiden ve faziletten kaynaklanır. Diğer taraftan tahamm¸ls¸zli¸k, başkalarının d¸ş¸ncelerine saygılı olmamak, haset, kin, hır¸nlık, bağnazlık, saldırganlık ve zul¸m cehaletten kaynaklanan k¸t¸ hasletlerdir. Kuşkusuz cahil¸ sistemlerin temel ¸zelliklerinden olan bu hasletlerden hi¸ birisi bir M¸min’in sıfatı olamaz ve olmamalıdır. M¸minlerin bu g¸zel ahlakına işaret olarak Kur’an-ı Kerim ş¸yle der: *

¨َالَّذِينَاجْتَنَبُواالطَّاغُوتَاَنْيَعْبُدُوهَاوَاَنَابُوآاِلَىاللهِلَهُمُالْبُشْرَىفَبَشِّرْعِبَادِاَلَّذِينَيَسْتَمِعُوَالْقَوْلَفَيَتَّبِعُِ

08;#1606;#1614;

#1575;#1614;#1581;#1618;#1587;#1614;#1606;#1614;#1607;#1615;

#1575;#1615;#1608;#1604;#1614;#1574;#1616;#1603;#1614;

#1575;#1604;#1617;#1614;#1584;#1616;#1610;#1606;#1614;

#1607;#1614;#1583;#1614;#1610;#1607;#1615;#1605;#1615;

#1575;#1604;#1604;#1607;#1615;

#1608;#1614;#1575;#1615;#1608;#1604;#1614;#1574;#1616;#1603;#1614;

#1607;#1615;#1605;#1618;#1575;#1615;#1608;#1604;#1615;#1608;#1575;

#1575;#1618;#1604;#1575;#1614;#1604;#1618;#1576;#1614;#1575;#1576;#16

16; “ Tağuta (Şeytana, putlara ve müstebit krallara) kulluk etmekten kaçınıp

Allah’a yönelenlere müjde vardır. Ey Muhammed! Dinleyip de en güzel

söze uyan kullarımı müjdele. İşte Allah’ın doğru yola erİştirdiği kimseler onlardır

ve onlar akıl sahipleridir.”[7] Bu ayette iki önemli nokta vardır: Birincisi; gerçek

mürsquo;minler her şeyin peşine düşmezler; bununla beraber herkesin

sözünü ciddi bir şekilde dinler, ölçer, tartar ve doğru olduğuna

inandıkları sözü kabul eder ve ona tabi olurlar. Ayrıca mürsquo;minler

dinledikleri sözlere yanlış mana vermeye çalışmazlar. Aksine onlar her

sözün doğru ve güzel tarafını kabul eder ve ondan istifade ederler. İşte burada

mürsquo;minlerin, imandan sonra ruhen gıdalandığı temel kaynak sevgi, güzellik ve

fedakârlıktır. İkincisi; Kur’an’da geçen “Tağut” kelimesi,

“haddi aşan” anlamına gelse de, daha çok Allah’a karşı isyan edip

kendisini, hizmetkârları üzerinde sahip ve hükümran gören ve onları

kendisine hizmetkâr olmaya zorlayan kimse için kullanılmaktadır. Şeytan, dini veya

siyasi müstebit liderler veya krallar birer tağut kabul edilmiştir. Tağutun amacı, kendisine tabi

olanları aydınlıklardan alıp karanlıklara götürmeektir.[8] Kuşkusuz insanı bir

sürü günaha sevk eden şeytan ve insanı ihtiras ve arzularının esiri haline getiren

insan nefsi bu tağutların başında gelir. Yerine göre insanın karısı, çocukları, hısımlar ve

akrabaları, makam ve parası da insan için birer tağut hükmüne

geçebilirler. Tağutların ve tağuta tabi olanların beslendikleri temel kaynak ise sevgisizlik ve

menfaattir. Burada bir şey daha belirtmek gerekir: Zaman zaman dine bağlılık ve taassup birbirine

karıştırılıyor. Oysa bu iki kavramı birbirinden ayırmak gerekir. Her şeyden önce dinden ve

dini hayattan haberdar olan ve iyi niyetli olan bilir ki, dine bağlı yaşama biçimi, sadece

Allah’ın tesirinde kalmayı kabul etmek ve özgürce yaşamak istemenin bir

ifadesidir. Bu itibarla denilebilir ki, Allah’a kulluk yapmak özgürlüğe atılan

ilk adımdır. Allah’a kulluk yapmayı reddedenler ise, özgürlüklerini ipotek

altına koyarak başta nefis ve şeytan olmak üzere birçok nesneye bağlı kalmak

zorundadırlar. Her insan mutlaka bir şeye inanır. Hatta insanlarla hayvanları birbirinden ayıran

temel faktörlerden birisi, din ve dinin tezahürleri olan ibadetlerdir. Buna göre

insanın dinine bağlılık göstermesi bir ayıp, bir kusur, bir bağınazlık ya da bir eksiklik gibi

gösterilemez. Kaldı ki, tefrika, düşmanlık, kin ve bağınazlık dine bağlılıktan değil

cehaletten kaynaklanmaktadır. Dini yanlış anlamak ya da dini bir takım hurafelere sarıp aslından

uzaklaştırmak insanı taassup ve cehalete götürür. Farklı Din Mensuplarına

Gösterilen Hoşgörü Halk arasında bir insanı kötülemek ve ayıplamak

istedikleri zaman “mutaassıptır” derler. Fakat birisinden övgüyle

söz etmek istediklerinde “müsamahalıdır” ya da

“hoşgörülüdür” derler. Halkın hoşgörü ve

taassuba atfettikleri değer budur. Biz burada konunun daha çok din ile olan ilişkisi

üzerinde durmak istiyoruz. Mürsquo;minler iki türlü

hoşgörülü olmak zorundadırlar. Birincisi; yabancı din mensuplarına karşı göstercekleri hoşgörüdür. Diğeri de Müslümanların birbirlerine göstercekleri hoşgörüdür. Farklı dinlere mensup olan insanları sevgiyle ve hoşgörü ile karşılamak İslam'ın evrensel bir din olma özelliğinden kaynaklanmaktadır. Eğer İslamiyet baştan beri geniş bir hoşgörü esasına dayanmasaydı, dünyayı istila etmiş olan mutaassıp Hıristiyanlara, kendilerinden başkasını insan yerine koymayan Yahudilere ve bağnaz putperestlere rağmen bu kadar geniş kitlelere ulaşabilir miydi? İslam'ı hoşgörüden ayırmak, başka bir ifade ile başka din mensuplarına karşı sert ve acımasız olmak, İslam'ın evrensel bir din olma özelliğine aykırıdır. Zira hoşgörüden yoksun olan bir din cihanşümul değil, olsa olsa bir kabile dini olabilir. Farklı dinlere mensup olanlara gösterilen hoşgörü ¸evesinde şunları söyleyebiliriz: 1) Her şeyden önce Kur'an-ı Kerim, insanların farklı din ve inanışlara bağlı oluşlarını tabii hayatın temel bir dayanağı olarak kabul eder. Kur'an-ı Kerim şöyle der:

وَلَوْ شَاءَرَبُّكَلَجَعَلَالنَّاسَاُمَّةًوَاحِدَةًوَلاَيَزَالُونَمُخْتَلِفِينَ “Eğer Rabbin dileseydi, bütün insanları hak dinde ittifak eden bir tek ümmet yapardı. Fakat Allah bunu istemediğinden ittifak etmemişler, böylece ihtilaf etmeye devam edeceklerdir. Ancak Rabbinin İüfederek hakta birleşmeyi nasip ettiği kimseler müstesnadır. Esasen Allah insanları bunun i¸in yaratmıştır.”[9] Bu ayet, bütün insanların bir tek dine mensup olmalarının Allah tarafından istenen bir şey olmadığını ifade ediyor. Allah insanların doğru yola gelmelerini istiyor, fakat Allah'ın iradesi insanların se¸im özgürlüğünden yanadır. Allah insanların özgür se¸imlerine müdahale ederek Cehennemini yolunu tümüyle kapatacak olursa imtihan sırrı tamamen kaybolmuş olur.

2) İslam'ın akide sisteminde zorlama yoktur. لآاِكْرَاهَفِى الدِّينِ “Dinde zorlama yoktur”[10] ve

وَلَوْ شَاءَرَبُّكَلاَمَنَ مَنْفِىاْلاَرْضِكُلُّهُمْجَمِيعًااَفَاَنْتَتُكْرِهُالنَّاسَحَتَّىيَكُونُوا

مُؤْمِنِينَ
 “Eğer Rabbin dileyseydi, yeryüzünde bulunanların hepsi elbette
topyekûn iman ederlerdi. Böyle iken, sen mi mürsquo;min olsunlar diye
insanları zorlayacaksın?”[11] ayetleri bunu apaçık bir şekilde dile getiriyor. Demek ki,
sonucuna katlanmayı göze alarak isteyen kendi hür iradesiyle iman eder, isteyen de
yine kendi hür iradesiyle küfürde kalır. Diğer taraftan, Kur’an’ın 13
ayetinde, peygamberlerin asıl görevinin sadece tebliğ etmek olduğunun vurgulanması, tebliğ
etmek ve insanları doğru yola getirmeye muvaffak olmanın hassas bir dengede tutulduğunun
açık bir ifadesidir. 3) İslam’da bütün mabetler kutsal kabul edilmiştir. Bu
yüzden Müslümanların mabetlere gösterdikleri saygı dillere destan
olmuştur. Allah şöyle buyuruyor:

اَلَّذِينَ
اُخْرِجُوا
مِنْ
دِيَارِهِمْ
بِغ.َيْرِ
حَقٍّ اِلاَّ
اَنْ
يَقُولُوا
رَبُّنَا
اللهُ
وَلَوْلاَ
دَفْعُ اللهِ
النَّاسَ
بَعْضَهُمْ
بِبَعْضٍ
لَهُدِّمَتْ
صَوَامِعُ
وَبِيَعٌ
وَصَلَوَاتٌ
وَمَسَاجِدُ
يُذْكَرُ
فِيهَا اسْمُ
اللهِ
كَثِيرًا
وَلَيَنْصُرَنَّ اللهُ
مَنْ
يَنْصُرُهُ
اِنَّ اللهَ
لَقَوِىٌّ
عَزِيزٌ “Eğer Allah
insanların bir kısmının zararını diğer bir kısmı ile savmasaydı manastırlar, kiliseler, havralar ve
Allah’ın adının çokça zikredildiği meşitler yıkılıp giderdi.”[12] Allah bu
dünyada bir tek millete veya topluluğa mutlak iktidar nasip etmiyor. Eğer bir tek topluluğa
veya millete daimi bir iktidar verilmiş olsaydı, sadece kaleler, saraylar ve ticaret merkezleri yerle
bir olmaz; aynı zamanda ibadet yerlerinin kutsallığı da zedelenirdi. Başka bir ayette ifade edildiği
gibi لَفَسَدَتِ

karşı bile hoşgörüml; davranır. Allah şöyle buyuruyor:
 َعِبَادُ
الرَّحْمَنِ
الَّذِينَ
يَمْشُونَ
عَلَى
اْلاَرْضِ
هَوْنًا
وَاِذَا
خَاطَبَهُمُ
الْجَاهِلُو㻪َ قَالُوا
سَلاَمًا
 “Rahmanın kulları yeryüzünde vakar ve tevazu ile yürüyen kimselerdir. Cahiller onlara laf attıkları zaman, ‘selam’ der geçerler.”
[\[19\]](#) خُذِ
الْعَفْوَ
وَأْمُرْ
بِالْعُرْفِ
وَاَعْرِضْ
عَنِ
الْجَاهِلِي㻪َ “Sen af yolunu tut, iyiliği emret ve cahillerden yüz çevir”[\[20\]](#) ayeti de hoşgörüyü emreden bir ayettir.
Çünkü affetmek, hep iyilikleri emretmek ve cahillere aldırış etmemek hoşgörülü olmanın ta kendisidir. İslam dini kardeş olmayı ve diğergamlığı emreder. Rasulüllah (s.a.v) meşhur bir hadiste لاَ
يُؤْمِنُ
أَحَدُكُمْ
حَتَّى
يُحِبَّ
لأَخِيهِ مَا
يُحِبُّ
لِنَفْسِهِ
“Sizden birisi, kendi nefsi için istediğini mü ’min kardeşi için de istemedikçe gerçek mü ’min olamaz” buyurarak İslam’ın başkasını düşünme dini olduğunu, başkasını düşünmeyenlerin gerçek mü ’min olamayacaklarını açıkça ifade ediyor. Diğer taraftan Hz. Peygamber (s.a.v) “insanların en hayırlısı onlara en çok faydalı olandır”[\[21\]](#) buyuruyor. İnsanlara faydalı olmak ancak adaleti ve iyiliği dağıtmakla mümkündür. Çünkü Allah
اِنَّ اللهَ
يَأْمُرُ
بِالْعَدْلِ
وَاْلاِحْسَانِ
وَاِيتَائِ
ذِى

الْقُرْبَى
وَيَنْهَى
عَنِ
الْفَحْشَاءِ
وَالْمُنْكَرِ
وَالْبَغْىِ
يَعِظُكُمْ
لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ
َ ق قAdaleti, iyiliği ve akrabalara yardım etmeyi emrediyor. قcedil;irkin işleri, fuhşu, fenalık ve azgınlığı da yasaklıyor. [22] Allah bu ayette dقnyada esenlik ve nizamı sağlayan قcedil; temel kuralın yerine getirilmesini emrederken, sosyal bقnyeyi bozan ve anarşiye sebep olan قcedil; قcedil;irkin davranışı da (fuhuş, fenalık ve zulقm) yasaklıyor. Dinine bağlı olan bir kimse adil davranır; haksızlık yapmaz, fuhuş ve zinadan da uzak durur. Bقylece topluma faydalı bir kişi olarak قncelikle Mقslقman kardeşini sever, onun kقtقlقklerine karşı bile iyilikle mukabelede bulunur. Ancak her قzgقrlقk gibi hoşقrقnقn de bir sınırı ve bir قcedil;erقevesi vardır. Başkalarından hoşقrق bekleyenlerin bu قcedil;erقeveye saygılı olmaları gerekir. Bu sınırı قizen Allahقtır. Şقyle buyuruyor: وَمَا كَانَلِمُؤْمِنٍوَلاَمُؤْمِنَةٍاِذَا قَضَىاللهُوَرَسُولُهُاَمْرًا اَنْيَكُونَلَهُمُالْخِيَرَةُمِنْاَمْرِهِمْوَمَنْيَعْصِ اللهَوَرَسُولَهُفَقَدْ ضَلَّضَلاَلاًمُبِينًا قAllah ve Resulق bir iş hakkında hقkقm verdikleri zaman hiقbir mقmin erkek ve hiقbir mقmin kadın iقin kendi işleri konusunda tercih kullanma hakları yoktur. Kim Allah ve Resulقne karşı gelirse şقphesiz o apaقık bir şekilde sapmıştır.ق [23] Bu ayet adeta hoşقrقnقn sınırını قiziyor. Hz. Ebubekir (r.a), halife seقilir seقilmez ilk iş olarak Resulullahقın emriyle Bizansقa karşı hazırlanan Usame ordusuna hareket emri vermek olmuştur. Ancak birقok Sahabi, tehdidin ortadan kalktığını, dolayısıyla orduyu gقndermenin hem meşakkatli hem gereksiz olduğunu sقylemeye başladılar. Fakat Hz. Ebubekir (r.a):

“Vallahi kaplanların Medine’ye saldırıp beni parçacıl;alayacaklarını bilsem yine de bu orduyu göndermeyeceğim. Cencil;uuml;nk;uuml; bu Resulullah’ın (s.a.v) emridir”[24] diyerek orduyu göndermiştir. Hz. Ebubekir’in bu tavrı, Allah ve Resul’ünün kesin emirleri olduğu takdirde yapılacak bir şeyin olmadığını aıcıl;ık;cıl;a ifade ediyor. Bizler cencil;ocuklarımızdan ve sorumlu olduğumuz aile fertlerinden dinin emir ve yasaklarına uygun hareket etmelerini bekleyebiliriz. Bu bizim hakkımızdır. Sız gelimi, namaz kılmayan, ya da icil;ki icil;en bir yakınımızı veya dostumuzu usul;ne uygun bir u;slupla uyarmak hoş;ru;ye aykırı değildir. Eğer bunu hoş;ru;ye aykırı bir davranış olarak kabul edersek hoş;ru;n; ini boşaltmış oluruz. Sızlerimi tamamlarken İnsan u;nce yaratılanı tanımalı ve onu sevmelidir. Kalbine yerleştirilmiş bulunan dağ gibi sevgi cevherini u;ncelikle Allah’a y;nlendirmelidir. Ancak bundan sonra k;inatı ve mahl;kları Allah namına sevmeye hakkı vardır. B;yle bir iman ve sevgi g;u;yle donatılmış olan insan yaratılanı sever yaratandan u;t;ru;. Aynı zamanda sevgiyi ve hoş;ru;y; hayatın bir parçacıl;ası olarak kabul ettiği icil;in endişesiz, kaygısız ve az problemlili bir hayat s;rd;ru;. D;nyanın bir;cil;ok b;gesini etkileyen ve etkileri g;n;m;z Batı uygarlığı u;zerinde aıcıl;ık;cıl;a g;ru;len İslam uygarlığı hoş;ru;l; esasına dayanır. Hz. Muhammed (s.a.v) merhametli, affedici ve hoş;ru;l; olduğu icil;in; sert, kaba ve katı y;rekli olmadığı icil;in d;nyanın u;nemli bir kısmını ve mutaassıp kavimleri hidayete kavuşturabilmiştir. Allah el;cil;isine hitaben ş;yle buyuruyor: #1601;#1614;#1576;#1616;#1605;#1614;#1575; #1585;#1614;#1581;#1618;#1605;#1614;#1577;#1613; #1605;#1616;#1606;#1614; #1575;#1604;#1604;#1607;#1616; #1604;#1616;#1606;#1618;#1578;#1614; #1604;#1614;#1607;#1615;#1605;#1618; #1608;#1614;#1604;#1614;#1608;#1618; #1603;#1615;#1606;#1618;#1578;#1614; #1601;#1614;#1592;#1617;#1611;#1575; #1594;#1614;#1604;#1616;#1610;#1592;#1614; #1575;#1604;#1618;#1602;#1614;#1604;#1618;#1576;#1616; #1604;#1575;#1614;#1606;#1618;#1601;#1614;#1590;#1617;#1615;#1608;#1575; #1605;#1616;#1606;#1618; #1581;#1614;#1608;#1618;#1604;#1616;#1603;#1614; #1601;#1614;#1575;#1593;#1618;#1601;#1615; #1593;#1614;#1606;#1618;#1607;#1615;#1605;#1618; #1608;#1614;#1575;#1587;#1618;#1578;#1614;#1594;#1618;#1601;#1616;#1585;#1618; #1604;#1614;#1607;#1615;#1605;#1618; #1608;#1614;#1588;#1614;#1575;#1608;#1616;#1585;#1618;#1607;#1615;#1605;#1618; #1601;#1616;#1609; #1575;#1618;#1604;#1575;#1614;#1605;#1618;#1585;#1616; #1601;#1614;#1575;#1616;#1584;#1614;#1575; #1593;#1614;#1586;#1614;#1605;#1618;#1578;#1614; #1601;#1614;#1578;#1614;#1608;#1614;#1603;#1617;#1614;#1604;#1618; #1593;#1614;#1604;#1614;#1609; #1575;#1604;#1604;#1607;#1616; #1575;#1616;#1606;#1617;#1614; #1575;#1604;#1604;#1607;#1614; #1610;#1615;#1581;#1616;#1576;#1617;#1615; #1575;#1604;#1618;#1605;#1615;#1578;#1614;#1608;#1614;#1603;#1617;#1616

16;#1604;#1616;#1610;#1606;#1614; “Allah’ın rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba ve katı yürekli olsaydın onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi. Artık sen onları affet. Onlar için Allah’tan bağışlama dile. İş konusunda da onlarla müşavere et.”[25]

 [1] Musa K. YILMAZ Prof. Dr., Harran Üniversitesi, □□İlahiyat Fak. Öğretim Üyesi [2] Said Nursi, Mektubat, s. 34. [3] Said Nursi, Sözler, 574.. [4] Sözler, s. 574. [5] Sözler. A.y. [6] Bakara, 2/74. [7] Zümer, 39/17-18 [8] Bakara, 2/257 [9] Hud, 11/118. [10] Bakara, 2/256. [11] Yunus, 10/99. [12] Hac, 22/ 40 [13] Bakara, 2/251 [14] Buhari, Mağazi, 41, Hibe, 38; Müslim, Selam, 42. [15] Ebu Davud, Edeb, 132; Tirmizi, Birr, 28. [16] Beyhakî, Delailürsquo;n-Nübüvve, V, 382, Beyrut, 1985. [17] Hucurat, 49/10. [18] Fussilet, 41/34 [19] Furkan, 25/63. [20] Araf, 7/199. [21] Buhârî, îmân 7; □□Müslim, îmân 71-72. Ayrıca bk. Tirmizî, Kıyâmet 59; Nesâî, îmân 19, 33; □□İbn Mâce, Mukaddime 9 [22] Nahl, 16/90. [23] Ahzab, 33/36. [24] İbnu Kesir, el-Bidaye ve’n-Nihaye, VI, 308, □□Beyrut, 1985. [25] Al-i İmran, 3/ 159.

[islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)